

Asia: VN/724/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023–2027 annettavasta laista

Asumisneuvonnan nykytila

Millaista asumisneuvontaa toimialueellanne on saatavilla?

Vantaan kaupungilla ei ole asumisneuvontaan osoitettua yhtä omaa suoraa resurssia.

Kaupunkiympäristön toimialalla on tarjottu jonkin verran epävirallista yleistä asumisneuvontaa asukkaille.

Kaupunkikulttuurin toimialalla osana kuntalaispalveluita on tarjolla asukastilat, jonne kaupunkilaiset voivat tulla kysymään neuvoja itseään askarruttavissa asioissa. Tätä kautta tukea ja neuvoa voi saada myös asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Asukastiloilla ei ole kohderyhmäajattelua, mutta asumiseen liittyvää neuvontaa annetaan pääasiassa aikuisille. Nuoret ohjataan mahdollisuuksien mukaan eteenpäin heille tarkoitettuihin palveluihin.

VAV yhtymä Oy (Vantaan kaupungin täysin omistama yleishyödyllinen asuntoyhtiö) järjestää asumisneuvontaa omille asukkailleen. VAV:n vuokratodeissa asuu noin joka kymmenes vantaalainen, joten palvelu kattaa vain pienen osan kaupunkilaisista.

Asumisneuvontaa annetaan myös osana sosiaalityötä sosiaalityön eri kohderyhmien asukkaille.

Asumisneuvonnan kaltaista neuvontaa annetaan myös osana eri neuvontapalveluja. Esimerkiksi Ohjaamo Vantaa tarjoaa neuvontaa 15-29 vuotiaille ja Neuvova Vantaa muun kielisille. Asumisneuvontaa eri erityisryhmille annetaan myös järjestöjen toimesta. Tämä on usein muun

neuvonnan ja ohjauksen yhteydessä annettua neuvontaa. Varsinaista kaikille avointa matalankynnyksen asumisneuvontaa ei järjestetä.

Mitä tarpeita asumisneuvonnan saatavuuden parantamiseen tai kehittämiseen olisi toimialueellanne?

Vantaalla ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella tulisi kartoittaa asumiseen liittyvää neuvontaa järjestävät tahot ja laatia suunnitelmat asumisneuvonnan järjestämiseksi kustannustehokkaasti ja tarvelähtöisesti. Suunnitelmiin tulisi sisällyttää ketkä tahot, missä, milloin ja erityisesti mitkä kohderyhmät huomioiden asumisneuvontaa järjestävät. Asumisneuvonnassa pitäisi huomioida jo voimassa olevat palvelut, monialainen yhteistyö ja verkostoituminen.

Ennalta ehkäisevänä työnä asumisneuvontapalvelun tulee käsittää myös itsenäisen asumisen edellytysten ja asumistaitojen parantamisen tilanteessa, jossa itsenäinen asuminen ei välttämättä ole vielä alkanut. Asumisneuvontapalvelua sisältäen asumistaitojen harjoittelun tulee voida tarjota myös ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa ennen mahdollisen asumisen aloittamista. Tämä on erityisen tärkeää nuorten näkökulmasta.

Sosiaalipalveluiden osalta ohjaus ja neuvonta edellyttää yleensä asiakkuutta. Vantaan kaupunki katsoo, että palveluneuvonnan laajentamiselle on tarvetta, mutta resurssit eivät tällä hetkellä ole riittävät.

Mikä on organisaationne oma rooli asumisneuvonnassa?

Ei kommentoitavaa

Lain tavoitteet

Miten hyvin esitysluonnos onnistuisi arvionne mukaan parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta toimialueellanne tai yleisesti?

Vantaan kaupunki katsoo, että esitysluonnos on lähtökohtaisesti hyvä ja kannatettava. Se kattaa sekä kehittämistä ja arviointitiedon keräämistä että toimintaa. Vantaan kaupunki haluaa kuitenkin nostaa esille määrärahan riittävyyden, erityisesti sivulla 38 mainitun kolmea henkilötyövuotta koskevan ehdon osalta. Vantaan kaupunki katsoo, että liian pienellä henkilömäärällä kaikki työaika menee oletettavasti vain asumisneuvonnan ylläpitämiseen. Olennaista olisi, että resursseja riittäisi myös toiminnan suunnitteluun ja monialaisen yhteistyön koordinointiin, jolloin toiminta olisi pitkällä aikavälillä tehokkaampaa ja tarvelähtöisesti suunniteltua. Lakiluonnoksen valmistelussa tulee huomioida, että palveluneuvonnan kokonaisuudessa asumisneuvonta on vain yksi asiakokonaisuus. Tässä esityksessä vaarana on se, että asumisneuvonta on niin erillinen, että asumisneuvonnan työntekijät eivät jatkossa pääse esimerkiksi yhteisiin tietojärjestelmiin ja kolmen henkilövuoden resurssit eivät riitä esim. talous- ja velkaneuvonnan antamiseen. Asumisneuvonnan liika rajaaminen voi pahimmillaan pidentää palveluketjuja ja asiakkaita voi pudota palvelujen väliin. Vantaan kaupunki haluaa myös huomauttaa, että myös Kelalla tulee olla aktiivinen rooli ja velvollisuus asumisneuvonnan antamisessa. Toisaalta Vantaan kaupunki katsoo mahdolliseksi sen, että kunnan

toimesta annettavaan yleiseen neuvontaan olisi mahdollisesti matalampi kynnys. Tällöin olisi erittäin tärkeää turvata riittävä tiedottaminen ja markkinointi asumisneuvonnasta.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan onnistuisi edistämään asumisneuvonnan laajentamista kaikkiin asukkaisiin asunnon hallintaperusteesta riippumatta?

Ei kommentoitavaa

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan mahdollistaisi erityisten asukasryhmien (mm. nuoret, maahanmuuttajat) tarpeisiin vastaamisen?

Vantaan kaupungin asunnottomuuden ehkäisyhankkeen keräämän tiedon ja kokemuksen mukaan asumiseen liittyvät haasteet ovat usein monialaisia ja näin ollen myös asumisneuvontaa tulisi järjestää monialaisesti. Esitysluonnos vastaa periaatteessa hyvin siihen, että yhdelle taholle (kunta / hyvinvointialue) mahdollistetaan matalan kynnyksen, kaikille avoimen asumisneuvonnan kehittäminen ja järjestäminen. Huomioitavaa kuitenkin on, että tällä hetkellä asumisneuvontaa järjestetään eri erityisryhmille järjestöjen toimesta STEA:n avustuksella. Vaikka ehdotettava laki ei poistaisi järjestöiltä mahdollisuutta hakea mainittuja valtionavustuksia (koska laissa ei velvoitettaisi viranomaista järjestämään asumisneuvontaa), niin todellisuudessa järjestöjen olisi vaikeampaa saada STEA avustusta toimintaan, jota tuotetaan kunnan puolelta. Pahin skenaario on, että toimialueella asumisneuvontaan on käytettävissä entistä vähemmän resursseja, kun järjestöiltä häviää enemmän resursseja mitä julkisella sektorilla lisääntyy. Järjestöt ovat perinteisesti vastanneet pienten erityisryhmien tukemiseen ja on vaara, että nämä ryhmät jäisivät tyhjän päälle. Myös tämän takia esitysluonnoksen avustusta pitäisi pystyä käyttämään asumisneuvonnan kehittämiseen ja suunnitteluun. Järjestöillä tulee olla paikkansa monialaisessa asumisneuvonnan suunnittelussa.

Vantaan kaupunki katsoo, että asumisneuvontaa tulee olla jatkossakin tarjolla sosiaalihuollossa, jotta erityiset asiakasryhmät tavoitetaan ja tunnistetaan ja saadaan palvelujen piiriin. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla tunnistetaan riski siitä, että asiakasryhmä voi olla suppeampi, mikäli asumisneuvonta on sosiaalihuollossa, mutta samalla nähdään, että hyödyt ovat suuremmat kuin riskit. Parhaimmillaan asumisneuvonta voi madaltaa kynnystä sosiaalihuollon piiriin pääsemiseksi.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että palvelun tulee voida kohdentua erityisesti nuoriin, sillä nuorten asumiseen liittyy erityiskysymyksiä. Lähtökohta, jossa palveluita tarjotaan kaikille asunnon hallintamuodosta riippumatta, on hyvä. Epäselväksi kuitenkin jää, onko palvelua tuotettava kaikenikäisille tai kaikille kuntalaisille. Tämän ei tulisi olla edellytys valtionavun saamiselle, mikäli kunta päättää kohdentaa asumisneuvontapalvelunsa erityisesti nuorille. Tässä on syytä kunnioittaa kunnan tarpeita. Nuorten asumisneuvontapalvelua voidaan järjestää myös ennaltaehkäisevänä työnä kohdentaen työtä ryhmämuotoisesti eri kohderyhmille kuten opiskelijoille. Näiden kohderyhmien saavuttamiseksi ja kohtaamiseksi kunnan nuorisopalveluilla ja alueen oppilaitoksilla on merkittävä asema. Valtionavustuksen myöntäminen asumisneuvontaan, joka kohdistuu yksilöiden sijaan ryhmämuotoisena mm. opiskelijaryhmille, tulee olla mahdollista.

Vaikutukset alueellanne

Millaisia vaikutuksia esityksellä olisi organisaatiossanne järjestettävään asumisneuvontaan tai asumisen ohjaukseen ja sen rahoitukseen?

Vantaan kaupunki katsoo, että esitys antaisi mahdollisuuden kehittää, suunnitella ja pilotoida asumisneuvontaa niin, että se ei rasittaisi julkisen sektorin taloutta ylenmääräisesti. Esitys myös mahdollistaisi monialaisen yhteistyön myös järjestöjen kanssa. Positiivista on, että esityksessä on huomioitu järjestöjen rooli ja mahdollisuus STEA avustuksiin myös jatkossa. Hyvää on myös seuranta, arviointi ja vaikuttavuustiedon keräämisen huomioiminen. Vantaan kaupunki katsoo hyväksi sen, että esityksessä säilytetään mahdollisuus asumisneuvonnan hankkimiseen muilta toimijoilta.

Järjestettäisiinkö asumisneuvontaa jatkossa arvionne mukaan (a) kunnan omana työnä vai (b) ostopalveluna (minkä tahojen kanssa)?

Asiaan liittyen on syytä huomioida, että käytännössä asumisneuvonnasta valtaosa liittyy ns. heikkojen ryhmien ja erityisryhmien neuvontaan, joka on Sosiaali- ja terveystoimialan ja tulevan hyvinvointialueen asiaa pääosin. Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä sosiaali- ja terveystoimialan asiantuntijat sekä osa kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoista siirtyvät Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle. Sosiaali- ja terveystoimialoihin liittyy myös lakisääteistä asumispalvelun järjestämistä.

Nuorten asumisneuvontaa tuottaa monilla seuduilla nuorten asumiseen erikoistuneet järjestöt, joilla on paljon osaamista ja näkökulmaa nuorten asumisen palveluihin. Vantaan kaupunki katsookin tärkeäksi sen, että asumisneuvontapalveluita on mahdollista hankkia myös näiltä järjestöiltä.

Näin ollen Vantaan kaupungin arvion mukaan kaupunki tulisi hankkimaan palvelut hyvinvointialueelta ja järjestöyhteistyökumppaneilta.

Avustuksen käyttötarkoitukset

Asumisneuvonta Suomessa -selvityksen (2019) mukaan ARA-kantaa koskevat valtionavustukset (0,9 miljoonaa vuosittain) ovat kattaneet 11 % asumisneuvonnan kokonaisrahoituksesta. Vuonna 2022 myönnettävissä on 3 miljoonaa euroa, joka kohdennetaan asumisneuvonnan laajentamiseen ja kehittämiseen. Nyt lausuntokierroksella olevan esitysluonnoksen mukaan vuoden 2023 alusta lähtien myönnettävissä olisi 4 miljoonaa euroa, josta voitaisiin avustusta kohdentaa myös olemassa olevan asumisneuvonnan kuluihin. Kannatatteko tätä ratkaisua vai tulisiko avustusta jatkossakin myöntää vain uuteen asumisneuvontapalveluun ja asumisneuvontapalvelun laajentamiseen tai kehittämiseen? Miksi?

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan, on hyvä, ettei valtionavustus ole rajattu vain uusien palveluiden järjestämiseen, vaan myös jo olemassa olevien palveluiden kehittämiseen ja laajentamiseen.

Vapaa sana

Mitä muuta haluatte lausua esitysluonnoksesta? Tässä voi myös antaa mahdolliset pykäläkohtaiset kommentit.

Esityksen yleinen tarkoitus: Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan, ns. yleiselle asumisneuvonnalle ei ole niin suurta tarvetta, vaan käytännössä asumisneuvonnasta valtaosa liittyy ns. heikkojen ryhmien ja erityisryhmien neuvontaan. Tämä puolestaan on pääsääntöisesti tulevan hyvinvointialueen tehtäväkenttää. Näin ollen Vantaan kaupunki katsoo, että ensisijaisesti järkevin vaihtoehto olisi, että asumisneuvontapalveluiden järjestäminen kohdistettaisiin suoraan hyvinvointialueiden tehtäväksi lainsäädännössä. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan puolestaan yleisneuvonta hoituisi todennäköisesti parhaiten valtakunnallisella palvelunumerolla, joka olisi resursoitu riittävästi. Kaikki mikä edellyttää ns. käyntiasiointia olisi hyvinvointialueiden vastuulla (palvelulähtöisyys).

Lisäksi Vantaan kaupunki haluaa nostaa esille esitysluonnoksen termistön osalta mahdollisen epäselvyyden. Valtaosa asumiseen liittyvistä kysymyksistä on hyvin kohdespesifejä ja niihin vastaavat kohteiden isännöitsijät kaikkien rahoitus- ja hallintamuotojen osalta. Tällöin ei ole kyse tämän lain tarkoittamasta asumisneuvonnasta. Näin ollen ”asumisneuvonnan” rajausta voi olla tarpeen tarkastella.

Vantaan kaupunki katsoo, että valtionapuhakemukseen liitettävä tieto kunnan asunnottomuus- ja häätötilanteesta ei tulisi olla avustuksen saamisen ehto, sillä kyseistä tietoa ei ole saatavilla yksiselitteisesti kunnan järjestelmistä. Asunnottomuustieto voi olla hajallaan eri järjestelmissä, joihin ei kunnalla välttämättä ole pääsyä vuoden 2023 alusta. Etenkin tilanteessa, jossa kunnalla ei ole omistuksessaan asuntokantaa, voi asunnottomuus ja häätötilastojen kerääminen olla vaikeaa. On kuitenkin hyvä, että asian tiimoilta järjestetään ARA:n kanssa neuvottelu näiden hakemustietojen läpikäymiseksi. Vantaan kaupunki haluaa korostaa, että ARA:n kunnille tarjoama neuvonta ja tuki on tärkeää kansallisesti yhtenäisen asumisneuvontapalvelun kehittämiseksi ja hyvien käytäntöjen jakamiseksi. Näin ollen on hyvä, että tämä viranomaistehtävä on kirjattu myös tähän lakiehdotukseen.

Helmi Hieta-aho
Vantaan kaupunki, lakiasiat ja päätösvalmistelu